

Платіжний баланс у 2023 році

(за попередніми даними¹², за методологією шостого видання

Керівництва з платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції)

Дефіцит поточного рахунку платіжного балансу у 2023 році становив 9.2 млрд дол. США (5.2% від ВВП) порівняно з профіцитом у 8.0 млрд дол. США (5.0% від ВВП) у 2022 році. Дефіцит сформувався головним чином завдяки значному розширенню дефіциту товарів та послуг, а саме збільшенню імпорту товарів на тлі зниження їх експорту. Також скоротився профіцит первинних доходів: зниження надходжень з оплати праці відбувалося на фоні збільшення виплат за інвестиційними доходами, у тому числі реінвестованих доходів. На розширення дефіциту також вплинуло скорочення порівняно з минулим роком грантів від міжнародних партнерів.

Без урахування реінвестованих доходів та грантів дефіцит поточного рахунку становив 17.8 млрд дол. США, або 10.0% від ВВП (за 2022 рік дефіцит становив 6.3 млрд дол. США, або 3.9% від ВВП).

Дефіцит зовнішньої торгівлі товарами та послугами збільшився до 37.4 млрд дол. США порівняно з 25.7 млрд дол. США у 2022 році. Скорочення експорту у 2023 році становило 15.2%³ (у 2022 році – 35.2%). Імпорт товарів збільшився на 14.3% (у 2022 році скоротився на 20.4%) переважно за рахунок імпорту продукції машинобудування.

Експорт товарів скоротився на 15.2% і становив **34.7 млрд дол. США**. Основними чинниками зниження стали зменшення експорту **чорних та кольорових металів (на 33.9%)**, **мінеральних продуктів (на 45.0%** насамперед за рахунок руд) та **продовольчих товарів (на 5.9%)**. Протягом звітнього року відбулося скорочення експорту насіння олійних культур (на 25.0%), зернових (на 8.8%) та олії (на 5.0%). Водночас зріс експорт продуктів харчової промисловості на 31.0%, насамперед за рахунок цукрової та кондитерської промисловості.

Експорт знижувався також за всіма іншими основними товарними групами, зокрема:

деревиною та виробами з неї	– на 18.8%;
продукцією хімічної промисловості	– на 20.3%;
продукцією машинобудування	– на 5.7%;
промисловими виробами	– на 2.1%.

У географічному розрізі в номінальному вимірі експорт товарів скорочувався за

¹ Відповідно до Закону України від 03.03.2022 № 2115-IX “Про захист інтересів суб’єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни” частина інформації, яка потрібна для складання платіжного балансу, не збирається. Оцінка платіжного балансу за 2023 рік здійснена на підставі наявної інформації та уточнюватиметься після отримання додаткових даних.

² Усі дані з платіжного балансу подаються без урахування тимчасово окупованих територій, у тому числі Автономної Республіки Крим та м. Севастополь.

³ Усі зміни показників у процентному відношенні подаються порівняно з показниками відповідного періоду минулого року, якщо не зазначено інше.

всіма регіонами світу. Найбільше експорт знизився до країн ЄС (на 2.9 млрд дол. США, або на 11.7%; частка цих країн в експорті зросла з 60.7% до 63.2%) та Азії (на 1.6 млрд дол. США, або 16.2%, внесок у загальний експорт скоротився незначно з 23.5% до 23.2%). Також скоротився експорт до країн СНД (на 698 млн дол. США, або на 30.5%, частка скоротилася з 5.6% у 2022 році до 4.6%), Америки (на 458 млн дол. США, або 38.7%, частка скоротилася з 2.9% до 2.1%) та Африки (на 439 млн дол. США, або 20.7%, частка скоротилася з 5.2% до 4.8%).

Імпорт товарів збільшився на 14.3% і становив 63.5 млрд дол. США. Енергетичний імпорт скоротився на 18.3%, насамперед за рахунок суттєвого скорочення імпорту вугілля та нафтопродуктів. Неенергетичний імпорт збільшився на 23.9%, у тому числі за групами:

продукції машинобудування	– на 32.1%;
продукції хімічної промисловості	– на 19.2%;
продовольчих товарів	– на 15.1%;
чорних та кольорових металів	– на 31.5%;
деревини та виробів з неї	– на 7.0%.

Водночас, скоротився імпорт промислових виробів на 3.4%.

У географічному розрізі в номінальному вимірі найбільше зріс імпорт товарів із країн ЄС (на 5.4 млрд дол. США, або на 21.9%, частка країн збільшилася з 44.5% до 47.5%) та Азії (на 4.7 млрд дол. США, або 29.5%, частка зросла з 28.7% до 32.5%). Також зростав імпорт з країн Америки – на 866 млн дол. США, або 29.6% (частка збільшилася з 5.3% до 6.0%) та Африки – на 174 млн дол. США, або 37.3% (частка зросла з 0.8% до 1.0%). Водночас суттєво скоротився імпорт із країн СНД на 3.4 млрд дол. США, або 75.2%, частка скоротилася з 8.1% до 1.8%).

Дефіцит торгівлі послугами у 2023 році скоротився до 8.6 млрд дол. США (порівняно з 11.1 млрд дол. США у 2022 році) насамперед через скорочення імпорту послуг на 9.7%, у той час як експорт послуг був майже на рівні 2022 року – скоротився лише на 1.2%. Головними чинниками зменшення імпорту послуг були скорочення витрат⁴ подорожуючих і короткострокових мігрантів (скоротилися на 12.7% – до 17.3 млрд дол. США), державних (на 36.4%) та фінансових (28.1%) послуг. Водночас зріс імпорт транспортних послуг (на 22.4% за рахунок автомобільного транспорту і поштових та кур'єрських послуг), телекомунікаційних та комп'ютерних послуг (на 38.0%) та послуг з ремонту та технічного обслуговування (у 2.7 раза). Експорт послуг скоротився насамперед за рахунок нижчого експорту телекомунікаційних та комп'ютерних послуг (на 8.5%), послуг із переробки матеріальних ресурсів, що належать іншим сторонам (на 19.7%), та транспортних послуг (на 2.8%, за рахунок автомобільного транспорту). Водночас збільшився експорт інших ділових послуг (на 17.0% а саме технічних послуг та послуг, пов'язаних із торгівлею), державних (на 37.7%), фінансових послуг (36.6%) та витрат осіб, які подорожують Україною (на

⁴ Оцінка витрат українців за кордоном ґрунтується на даних про розрахунки платіжними картками за кордоном, даних ООН та прикордонної служби про кількість осіб, які виїхали за кордон через війну.

10.7%).

Профіцит балансу первинних доходів скоротився до **5.3 млрд дол. США** (у 2022 році профіцит становив 8.5 млрд дол США) при одночасному зниженні надходжень з оплати праці (на 12.0%) та збільшенні виплат за доходами від інвестицій (на 50.3%)⁵. Реінвестовані доходи становили 3.2 млрд дол. США порівняно з 327 млн дол. США у 2022 році.

Профіцит балансу вторинних доходів у 2023 році дещо знизився до **22.9 млрд дол. США** (у 2022 році – 25.2 млрд дол. США) та зумовлювався скороченням надходження наданих Україні грантів⁶ (11.8 млрд дол. США порівняно з 14.6 млрд дол. США у 2022 році) та гуманітарної допомоги⁷ (3.2 млрд дол. США порівняно з 3.8 млрд дол. США) від міжнародних партнерів.

Обсяги приватних грошових переказів у 2023 році зменшилися на 9.4% та становили 11.4 млрд дол. США⁸. Обсяги заробітної плати, яку українці отримували з-за кордону, скоротилися на 3.1%, водночас обсяги інших приватних переказів, що надійшли через офіційні канали скоротилися на 24.9%. Загалом офіційними каналами надіслано на 15.4% переказів менше, ніж у 2022 році, тоді як потік через неформальні канали були майже на рівні 2022 року – зменшився лише на 1.5%.

Профіцит рахунку операцій з капіталом становив 145 млн дол. США (у 2022 році 183 млн дол. США) і сформувався переважно за рахунок прощення боргу.

Чисте запозичення від зовнішнього світу в 2023 році (сумарне сальдо поточного рахунку та рахунку операцій з капіталом) **становило 9.1 млрд дол. США** (за 2022 рік чисте кредитування становило 8.2 млрд дол. США).

Приплив капіталу за фінансовим рахунком (чисте запозичення) становив 18.5 млрд дол. США (порівняно з чистим відпливом у 11.1 млрд дол. США у 2022 році): суттєвий приплив до **державного сектору** лише частково компенсувався відпливом із **приватного сектору**.

Чистий приплив коштів за операціями державного сектору становив 25.9 млрд дол. США (у 2022 році – 13.2 млрд дол. США) і зумовлювався залученням позик від міжнародних партнерів на суму 26.0 млрд дол. США. Водночас чисті виплати за державними цінними паперами становили 160 млн дол. США.

Чистий приплив прямих іноземних інвестицій у 2023 році становив 4.2 млрд

⁵ До платіжного балансу за IV квартал 2023 року включені обсяги реінвестованих доходів тільки банківського сектору. Обсяги реінвестованих доходів підприємств за I–III квартали 2023 року розраховані на підставі даних фінансової звітності підприємств, що надали звітність, та будуть уточнені після отримання більш повної інформації.

⁶ Гранти, отримані у 2023 році, спрямовані на фінансування найактуальніших видатків держави, зокрема в соціальній та гуманітарній сферах, у тому числі на забезпечення виплати заробітних плат, соціальних і пенсійних виплат та допомогу для внутрішньо переміщених осіб.

⁷ Оцінка обсягів гуманітарної допомоги в платіжному балансі ґрунтується на даних сайту Служби фінансового моніторингу гуманітарної допомоги при ООН (FTS), інформація про допомогу у грошовій формі наведена за даними файла 1PX.

⁸ Загальні обсяги переказів уточнюватимуться на підставі даних дзеркальної статистики окремих країн, що надходять пізніше оприлюднення даних платіжного балансу.

дол. США (у 2022 році – 213 млн дол. США) і сформувався за рахунок:

реінвестування доходів⁹ на суму 3.2 млрд дол. США (у 2022 році 327 млн дол. США);

інвестицій в акціонерний капітал (крім реінвестованих доходів) на суму 651 млн дол. США (461 млн дол. США у 2022 році);

чистих залучень за борговими інструментами на 523 млн дол. США, у тому числі за кредитами між сестринськими підприємствами 193 млн дол. США (у 2022 році чисті погашення за борговими інструментами становили 541 млн дол. США, у тому числі погашення за кредитами між сестринськими підприємствами – 159 млн дол. США).

Чисте збільшення зовнішньої позиції банківської системи за операціями з портфельними та іншими інвестиціями становило **2.7 млрд дол. США** (на рівні 2022 року) та зумовлювалося такими чинниками:

чистою купівлею банками цінних паперів нерезидентів на суму 2.0 млрд дол. США (0.6 млрд дол. США – у 2022 році);

збільшенням чистої зовнішньої позиції за статтею “валюта і депозити” на суму 0.5 млрд дол. США (у 2022 році – на 1.8 млрд дол. США);

збільшенням чистої зовнішньої позиції за кредитами та позиками на 59 млн дол. США (83 млн дол. США – у 2022 році);

чистим погашенням євробондів на суму 147 млн дол. США.

Чисте збільшення зовнішньої позиції реального сектору (без урахування прямих іноземних інвестицій) становило **10.6 млрд дол. США** (у 2022 році – 21.5 млрд дол. США) та зумовлювалося такими різноспрямованими чинниками:

зростанням обсягів готівкової валюти поза банками на 11.8 млрд дол. США (у 2022 році – 10.1 млрд дол. США);

зменшенням чистої заборгованості за торговими кредитами на 0.9 млрд дол. США (у 2022 році збільшення становило 12.7 млрд дол. США);

збільшенням чистої заборгованості за кредитами та позиками на 0.7 млрд дол. США (у 2022 році – на 0.8 млрд дол. США);

зростанням чистої зовнішньої позиції за борговими цінними паперами на 0.5 млрд дол. США (у 2022 році зменшення становило 0.1 млрд дол. США).

Чистий відплив за операціями приватного сектору (разом із помилками та упущеннями) становив **7.4 млрд дол. США** (у 2022 році – 24.2 млрд дол. США).

Загалом за 2023 рік платіжний баланс зведено із суттєвим профіцитом у 9.5 млрд дол. США (у 2022 році дефіцит становив 2.9 млрд дол. США). Надходження

⁹ До платіжного балансу за IV квартал 2023 року включені обсяги реінвестування доходів тільки банківського сектору. Обсяги реінвестування доходів підприємств за I–III квартали 2023 року розраховані на підставі даних фінансової звітності підприємств, що надали звітність, та будуть уточнені після отримання більш повної інформації.

від МВФ у межах Інструменту швидкого фінансування RFI становило **3.3 млрд СПЗ (4.5 млрд дол. в еквіваленті)**, погашення за раніше залученими кредитами від МВФ становило 2.5 млрд дол. США. Надходження у 2022 році від МВФ у межах Інструменту швидкого фінансування RFI становило 2.0 млрд СПЗ (2.7 млрд дол. в еквіваленті), погашення за раніше залученими кредитами від МВФ у 2022 році становило 2.1 млрд дол. США.

Станом на кінець року **міжнародні резерви** становили **40.5 млрд дол. США**, що забезпечує фінансування імпорту майбутнього періоду протягом 5.4 місяця.

Дата останнього оновлення 28.03.2024